

Osnovni pokazatelji stočarstva Europske unije

Tihana Kovačićek^{1*}, Mateja Jež Rogelj¹, Magdalena Zrakić Sušac¹, Lari Hadelan¹, Ornella Mikuš¹, Vesna Očić²

Sažetak

Stočarska proizvodnja, kao jedna od najvažnijih grana poljoprivredne proizvodnje, se odvija na oko 30 % ukupne zemljine površine, te svjetsku populaciju opskrbljuje s 13 % prehrambenih potreba i troši oko polovice svjetske proizvodnje žita. Procjene o rastu ljudske populacije i dohotka, ali i promjeni životnih navika sugeriraju rast potražnje za proizvodima stočarstva. Prema podacima Eurostata za 2020. godinu, u Europskoj uniji (EU) poljoprivredna proizvodnja se odvija na oko 38 % ukupne kopnene površine, a u njoj sudjeluje preko 9,1 milijun poljoprivrednih gospodarstava, od čega se 24,5 % isključivo bavi stočarstvom. U stočarstvu EU dominira uzgoj svinja, slijedi ga uzgoj goveda, ovaca i koza. U razdoblju od 2015. do 2021. dolazi do smanjenja populacije svinja, goveda, ovaca i koza, što rezultira i smanjenjem proizvodnje mesa. U 2021. najviše svinjskog mesa je proizvedeno u Španjolskoj (22,1 %) i Njemačkoj (21,2 %), a ukupna proizvodnja svinjskog mesa je u ukupnoj proizvodnji mesa sudjelovala sa 53 %. Najvažniji proizvođači mesa peradi u 2021. su Poljska (19,2 %), Francuska (12,5 %), Španjolska (12,3 %) i Njemačka (12 %). U proizvodnji govedeg mesa, koje je u 2021. činilo 15,5 % u proizvodnji mesa EU, prednjače Francuska (20,9 %), Njemačka (15,8 %) i Italija (11 %). U EU se najmanje proizvodi ovčjeg i kozjeg mesa, oko 1 %, a najvažniji proizvođači su Španjolska (28 %) za ovčje meso i Grčka (39,7 %) za kozje meso. Bazni indeksi cijena u razdoblju 2015.-2021. (2015.=100) ukazuju na rast cijena proizvoda stočarstva. Vrijednost stočarske proizvodnje je u razdoblju 2012.-2021. rasla. U prognozi kretanja poljoprivredne proizvodnje u razdoblju 2021. do 2031. Europska komisija (EK) očekuje smanjenje konzumacije mesa po glavi stanovnika, smanjenje proizvodnje i izvoza živih životinja u govedarstvu i svinjogojstvu. Promjena potrošačkih preferencija će rezultirati povećanjem potražnje za mesom peradi, ovčjim i kozjim mesom, te smanjenjem potražnje za svinjskim i govedim mesom.

Ključne riječi: stočarstvo, govedarstvo, peradarstvo, ovčarstvo, kozarstvo, proizvodnja, uvoz, izvoz, cijene

UVOD

Stočarstvo, kao jedna od najvažnijih grana poljoprivredne proizvodnje, predstavlja najvažniji izvor životinjskih proteina, doprinosi sigurnosti opskrbe hranom i biljnoj proizvodnji (gnojivo) ali i egzistenciji i prehrani siromašnih kućanstava u zemljama s niskom i srednjom razinom dohotka

(Gilbert i sur., 2018.). Stočarstvo se odvija na oko 30 % ukupne zemljine površine, opskrbljuje ukupnu svjetsku populaciju s 13 % ukupnih prehrambenih potreba te troši oko polovice svjetske proizvodnje žitarica (Grgić i sur., 2016.). Procjenjuje se da će ljudska populacija dosegnuti 9,2 milijardi do 2050.

¹ Dr.sc. Tihana Kovačićek, docentica, dr. sc. Mateja Jež Rogelj, docentica, dr. sc. Magdalena Zrakić Sušac, docentica, dr. sc. Lari Hadelan, izvanredni profesor, dr. sc. Ornella Mikuš, izvanredna profesorica; Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj, Svetošimunska 25, 10 000 Zagreb

² Dr.sc. Vesna Očić, izvanredna profesorica; Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Zavod za menadžment i ruralno poduzetništvo, Svetošimunska 25, 10 000 Zagreb

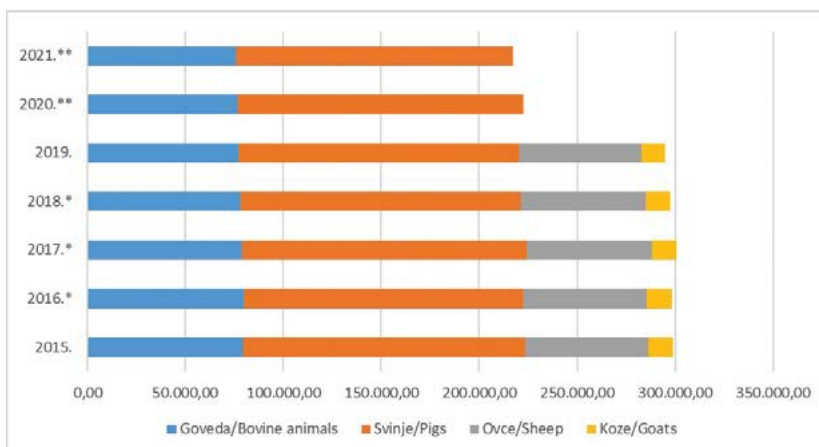
* Autor za korespondenciju: tkovacicek@agr.hr

godine, što će s porastom dohotka te promjenom životnih navika i ubrzanom urbanizacijom, posebice u zemljama u razvoju dovesti do porasta potražnje za proizvodima stočarstva (Mondal i Reddy, 2021.). Prema podacima Eurostata za 2020. godinu, poljoprivredna proizvodnja Europske unije (EU) se odvija na oko 38,4 % ukupne kopnene površine EU (157,4 milijuna hektara). Na razini EU, najveći udio korištenog poljoprivrednog zemljišta imaju Francuska (17,4 %) i Španjolska (15,2 %). Prema strukturi korištene poljoprivredne površine, u 2020. su prevladavale oranice (62,3 %), zatim trajni travnjaci (30,5 %), te trajni nasadi (7,1 %). U poljoprivrednoj proizvodnji sudjeluje preko 9,1 milijun poljoprivrednih gospodarstava, najviše u Rumunjskoj (31,8 %). Prosječna veličine poljoprivrednog gospodarstva u 2020. je bila 17,4 hektara. Ipak, većina (63,8 %) gospodarstava je manja od 5 hektara. Isključivo stočarstvom se bavi

21,6 % poljoprivrednih gospodarstava. U 2021. godini svinjsko meso činilo je 53,3 % ukupne proizvodnje mesa koja je iznosila 43,8 milijuna tona (Europska unija, 2022.).

Struktura stočarske proizvodnje

Prema podacima Eurostata za 2021. godinu, u stočarstvu EU prevladava uzgoj svinja (141.655.580 grla), zatim slijedi uzgoj goveda (75.655.200 grla), ovaca (oko 60 milijuna grla) i koza (oko 11 milijuna grla) (Europska unija, 2022.). U razdoblju 2015. – 2021., u sva četiri promatrana sektora je prisutno blago smanjenje proizvodnje (Grafikon 1.). Od početka 2000-ih smanjio se broj svih životinja, najviše ovaca. Broj svinja i goveda se smanjuje od 2018., uz iznimku 2020. kada je zabilježen najveći broj goveda. Smanjenje broja goveda nakon 2015. se može objasniti ukidanjem mliječnih kvota (Eurostat, 2023.).

Grafikon 1. Broj goveda, svinja, ovaca i koza na razini EU u razdoblju 2015.-2021. (Eurostat, 2023.³)

Figure 1 Number of live bovine animals, live sheep and live goats in the EU in period 2015-2021 (Eurostat, 2023³)

Indeks gustoće stočnog fonda⁴ za 2020. otkriva kako je najveća gustoća stočnog fonda u Nizozemskoj, Malti i Belgiji s oko 3 uvjetna grla (UG)⁵ po hektaru korištene poljoprivredne površine. Najniži indeks gustoće stočnog fonda zabilježen je u državama koje karakterizira ekstenzivno stočarstvo: Rumunjskoj, Slovačkoj, Baltičkim državama i Bugarskoj s maksimalno 0,3 UG po hektaru korištene poljoprivredne površine. Promatrajući veličinu stočne farme, najveća prosječna veličina stočne farme je u Danskoj (243 UG po farmi), Nizozemskoj (199 UG po farmi) i Belgiji (168 UG po farmi). U državama u

kojima prevladava poluekstenzivno stočarstvo na malim gospodarstvima, veličina stočne farme je najviše 10 UG po farmi (Slovenija, Litva, Hrvatska i Rumunjska) (Europska unija, 2022.).

U EU je u 2021. proizvedeno 6.802 tisuće tona goveđeg mesa. Proizvodnja goveđeg mesa je rasla od 2012. (6.696 tisuća tona) do 2018. (7.008 tisuća tona) te se do 2021. smanjivala na 6.802 tisuća tona. Taj rast se može objasniti ukidanjem mliječnih kvota i odustajanjem manjih poljoprivrednih gospodarstava od proizvodnje mlijeka (Europska komisija, 2020).

³* nepotpuni podaci za ovce i koze

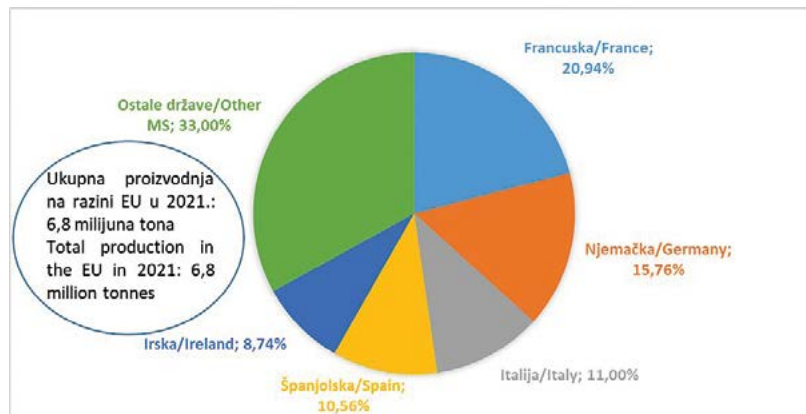
**podaci za ovce i koze nisu dostupni za 2020. i 2021.

⁴Indeks gustoće stočnog fonda se izražava kao stočni fond po hektaru korištene poljoprivredne površine (Eurostat, 2014)

⁵Uvjetno grlo je usporedna vrijednost domaćih životinja svedena na masu od 500 kg

U proizvodnji goveđeg mesa prednjači Francuska, koja u promatranom razdoblju bilježi porast proizvodnje (s 519,38 tisuća tona u 2012. na 717,97 tisuća tona u 2021. godini). Njemačka prati kretanja na razini EU, pa tako proizvodnja raste u razdoblju od 2016. kada dosiže vrhunac (1.148 tisuća tona) i pola-

ko počinje opadati na 1.072,02 tisuća tona u 2021. godini. Španjolska također bilježi porast proizvodnje u razdoblju od 2012. do 2021., s 591,38 tisuća tona na 717,97 tisuća tona. U Hrvatskoj je proizvodnja goveđeg mesa bila najviša 2013. godine (47.270

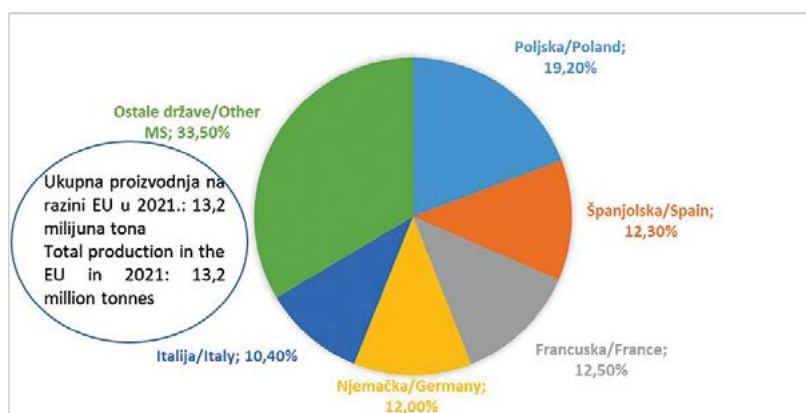

Grafikon 2. Udio proizvodnje goveđeg mesa u pojedinim državama članicama u 2021. (%) (Eurostat, 2023.)
Figure 2 Share of beef production in member states in 2021 (%) (Eurostat, 2023)

tona) da bi 2021. iznosila 43.180 tona (0,63 % proizvodnje EU) (Eurostat, 2023.). Udio pojedinih država EU u proizvodnji goveđeg mesa u 2021. godini je prikazan na Grafikonu 2.

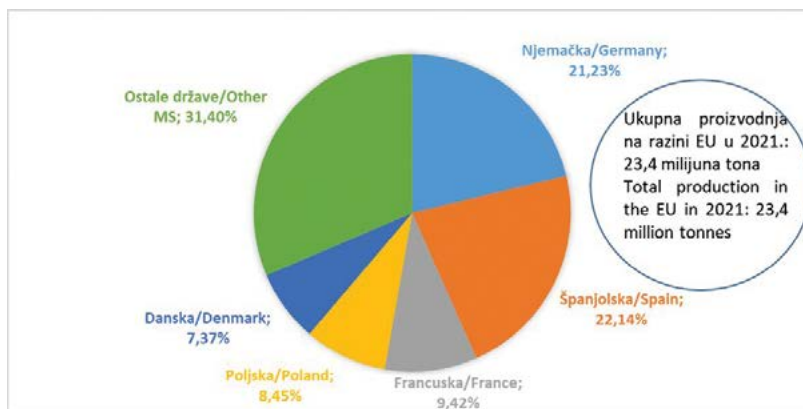
EU u 2019. bilježi maksimalnu razinu proizvodnje mesa peradi, od 13,3 milijuna tona, koja se u naredim godinama smanjuje zbog ptičje gripe i posljedica mjera u borbi protiv COVID-a (poput zatvaranja). Ipak, potrošnja mesa peradi kod kuće nije mogla nadomjestiti smanjenu potrošnju u restoranima zbog zatvaranja. Popuštanje mjera, ali

i ekonomski izazovi s kojima se susreće EU, od kojih je najvažniji inflacija, svakako će pogodovati porastu potražnje za mesom peradi i povećanjem proizvodnje. Od mesa peradi najvažnija je piletina, a najveći proizvođač Poljska, sa skoro 20 % ukupne proizvodnje pilećeg mesa EU. Mjere u borbi protiv COVID-a su posebno pogodile poljsku proizvodnju jer se čak 50 % proizvodnje izvozi u druge države članice, prvenstveno u hotele i restorane (United States Department of Agriculture, 2021.).

Grafikon 3. Udio proizvodnje mesa peradi u pojedinim državama članicama u 2021. (%) (Eurostat, 2023., United States Department of Agriculture, 2021.)

Figure 3 Share of poultry production in member states in 2021. (%) (Eurostat, 2023, United States Department of Agriculture, 2021)

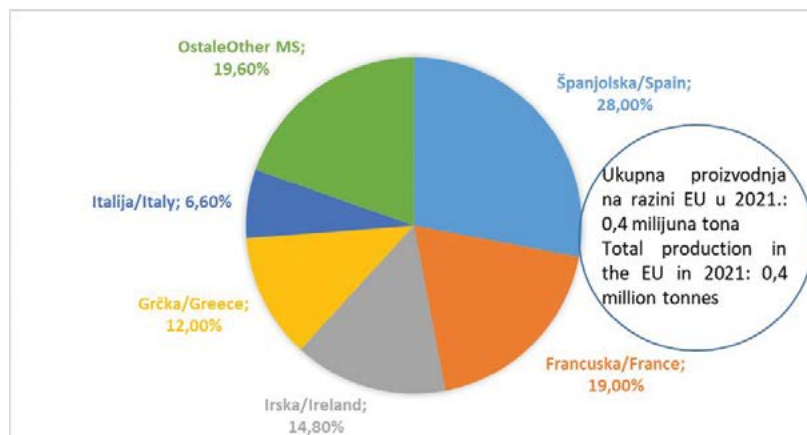
Grafikon 4. Udio proizvodnje svinjskog mesa u pojedinim državama članicama u 2021. (%) (Eurostat, 2023.)
Figure 4 4 Share of pig production in member states in 2021 (%) (Eurostat, 2023)

Prema podacima Eurostata za 2021. najvažniji proizvođači mesa peradi su Poljska (2,6 milijuna tona), Španjolska, Francuska i Njemačka (1,6 milijuna tona), te Italija (1,4 milijuna tona) (Grafikon 3.). U razdoblju od 2012. do 2021. Poljska, Španjolska, Njemačka i Italija bilježe rast proizvodnje, koja svoj vrhunac ima u 2020. godini te se u 2021. smanjuje. Jedino se u Francuskoj, u promatranom razdoblju, proizvodnja smanjila. U Hrvatskoj je proizvodnja porasla sa 61.300 tona u 2012. na 71.110 tona u 2021. Proizvodnja mesa peradi u Hrvatskoj čini 0,5 % proizvodnje EU (Eurostat, 2023.).

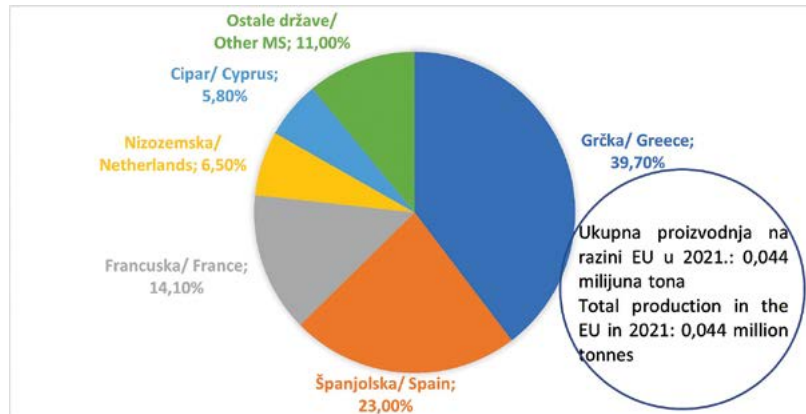
U razdoblju od 2012. do 2021. proizvodnja svinjskog mesa u EU raste s 21,4 milijuna tona na 23,4 milijuna tona, odnosno prosječno godišnje za 1 %. U proizvodnji svinjskog mesa dominiraju Njemačka (4,9 milijuna tona u 2021. godini) i Španjolska (5,1 milijun tona u 2021. godini) (Grafikon 4.). U promatranom razdoblju proizvodnja svinjskog mesa se u

Njemačkoj smanjila (s 5,5 milijuna tona na 4,9 milijuna tona), dok je u Španjolskoj porasla (s 3,4 milijuna tona na 5,1 milijun tona). Rast proizvodnje bilježi i Nizozemska, s 1,3 milijuna tona na 1,7 milijuna tona. U Poljskoj proizvodnja raste do 2018. (2,1 milijun tona) nakon čega počinje opadati te je u 2021. iznosila 1,9 milijun tona (što je i dalje više u odnosu na 1,7 milijuna tona iz 2012.). U Hrvatskoj se u 2021. proizvelo 87.400 tona svinjskog mesa, što predstavlja rast u odnosu na 2012. kada je proizvedeno 85.600 tona. Međutim, proizvodnja je u razdoblju od 2012. do 2019. padala, a najniža je bila 2014. (68.700 tona). Proizvodnja svinjskog mesa u Hrvatskoj je u 2021. godine činila 0,37 % proizvodnje EU (Eurostat, 2023.).

Proizvodnja ovčjeg mesa u EU u 2021. je iznosila 430.000 tona, najviše u Španjolskoj (28 %), Francuskoj (19,0 %), Irskoj (14,8 %) i Grčkoj (12 %) (Grafikon 5.). U istoj godini proizvedeno je 44.000 tona kozjeg mesa, najviše u Grčkoj (39,7 %) i Španjol-

Grafikon 5. Udio proizvodnje ovčjeg mesa u pojedinim državama članicama u 2021. (%) (Eurostat, 2023.)
Figure 5 Share of sheep production in member states in 2021 (%) (Eurostat, 2023)

Grafikon 6. Udio proizvodnje kozjeg mesa u pojedinim državama članicama u 2021. (%) (Eurostat, 2023.)
Figure 6 Share of goat production in member states in 2021 (%) (Eurostat, 2023)

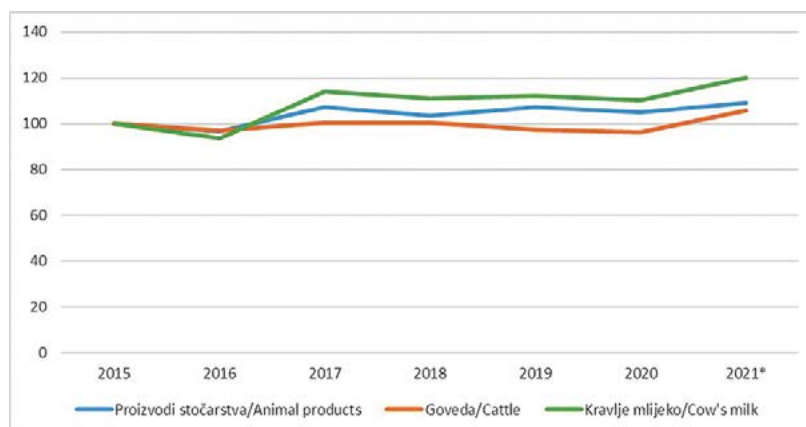
skoj (23 %) (Grafikon 6.). U razdoblju od 2012.-2019. proizvodnja ovčjeg mesa u najvećim državama proizvođačicama je varirala. U Španjolskoj, Francuskoj i Grčkoj se smanjila, dok je u Irskoj porasla. Proizvodnja kozjeg mesa se u razdoblju od 2012. do 2019. u Grčkoj smanjila za 10.000 tona, dok je u Španjolskoj porasla za 8.000 tona. U Hrvatskoj je proizvodnja ovčjeg mesa porasla s 460 tona u 2012. na 1.570 tona u 2019. godini, što čini 0,37 % proizvodnje EU (Eurostat, 2023.).

Cijene stočarskih proizvoda

U razdoblju 2015. - 2021. bazni indeksi cijena poljoprivrednih proizvoda ukazuju na rast cijena proizvoda stočarstva. Rast cijena u cijelom razdoblju je zabilježen kod svinja i kravljeg mlijeka.

Cijene goveda nakon pada 2016., bilježe rast u 2017. i 2018., zatim pad i ponovo rast u 2021. U promatranom razdoblju pad cijena je prisutan kod ovaca i koza te peradi (Grafikon 7. i 8.) (Eurostat, 2023.).

Dostupnost podataka o cijenama različitih proizvoda stočarstva prema državama članicama EU u 2021. varira. Za Finsku i Švedsku podaci nisu dostupni niti za jedan proizvod, dok su cijene koza dostupne za samo sedam država članica. Cijene u eurima za 100 kilograma žive vage junica, krava, bikova, teladi, svinja, ovaca i koza su prikazane u tablici 1. U Grčkoj su u 2021. ostvarene najviše cijene za krave, telad, svinje, ovce i koze, dok su najniže cijene ostvarene u Latviji. Cijene variraju između država članica, a najveća razlika u cijeni je vidljiva na primjeru teladi

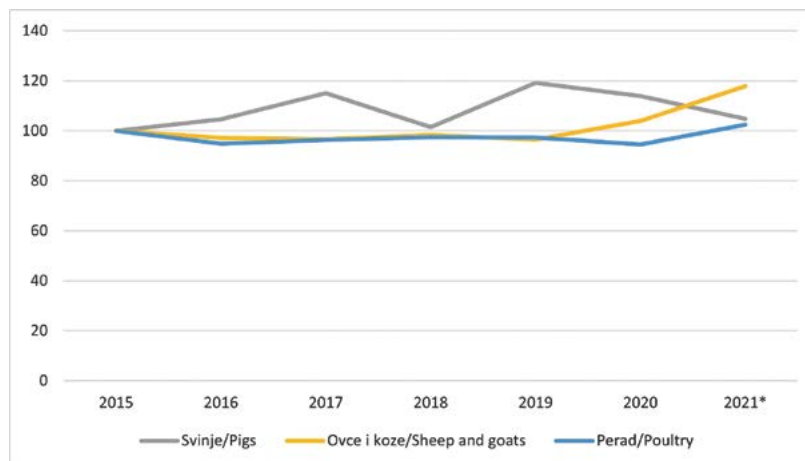

Grafikon 7. Indeksi cijena proizvoda stočarstva, goveda i kravljeg mlijeka u razdoblju 2015.-2021. (2015.=100) (Eurostat, 2023.)

* podaci za 2021. su procijenjeni

Figure 7 Price indices of animal output, cattle and cow's milk in 2015-2021 (2015=100) (Eurostat, 2023)

*data for 2021 are estimated

Grafikon 8. Indeksi cijena svinja, ovaca i koza i peradi u razdoblju 2015.-2021. (2015.=100) (Eurostat, 2023.)
* podaci za 2021. su procijenjeni

Figure 8 Price indices of pigs, sheep and goats and poultry in 2015-2021 (2015=100) (Eurostat, 2023)
*data for 2021 are estimated

(401,84 € u Grčkoj i 101,85 € u Latviji), odnosno ovaca (262 € na Cipru i 25,13 € u Portugalu). U Hrvatskoj su cijene teladi u 2021. bile više u odnosu na prosjek EU, a krava, svinja, ovaca i koza ispod prosjeka EU.

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje

Poljoprivredna proizvodnja je 2020. činila 1,3 % BDP-a EU (Eurostat, 2020.). Bruto dodana vrijednost poljoprivredne proizvodnje u 2020. godini je iznosila 178,4 milijardi €, odnosno na svaki 1 € dobara i usluga korištenih u proizvodnji, poljoprivredna industrija EU je stvorila dodatnih 0,76 €. Prema podacima Eurostata, bruto dodana vrijednost poljoprivredne proizvodnje se u 2020. smanjila za 1,71 % u odnosu na 2019. godinu.

U ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, koja je, prema procjenama, u 2021. iznosila 427,5 milijardi €, dominira biljna proizvodnja (56,9 %, odnosno 243,3 milijardi €), stočarstvo sudjeluje s 38 % (162,8 milijardi €), dok preostalih 5,1 % čine usluge u poljoprivredi i sekundarne aktivnosti (Grafikon 9.). U vrijednosti stočarske proizvodnje dominira mljekarstvo s udjelom od 13,54 % (Grafikon 10.).

Što se tiče udjela država, u ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje najviše sudjeluju Francuska (19,46 %), Njemačka (13,68 %), Italija (12,77 %) i Španjolska (12,9 %). U sve četiri države vrijednost poljoprivredne proizvodnje je u razdoblju od 2012. do 2021. porasla, kao i na razini EU. Procijenjena vrijednost hrvatske poljoprivrede u poljoprivredi EU u 2021. je iznosila 0,61 % i u promatranom razdoblju se smanjila s 2,7 milijardi € na 2,6 milijardi

€. Promatra li se samo stočarstvo, najveću vrijednost stočarske proizvodnje ostvaruju Francuska (16,47 %), Njemačka (16,15 %), Španjolska (12,84 %) i Italija (10 %). Vrijednost hrvatskog stočarstva u vrijednosti stočarstva EU je u 2021. iznosila 0,5 %.

Vrijednost stočarske proizvodnje na razini EU je u promatranom razdoblju rasla, sa 151,9 milijardi € u 2012. na 162,8 milijardi € u 2021. Rast vrijednosti stočarstva su zabilježile Francuska i Španjolska, dok su Njemačka i Italija zabilježile pad (Eurostat, 2022.).

Pogled u budućnost

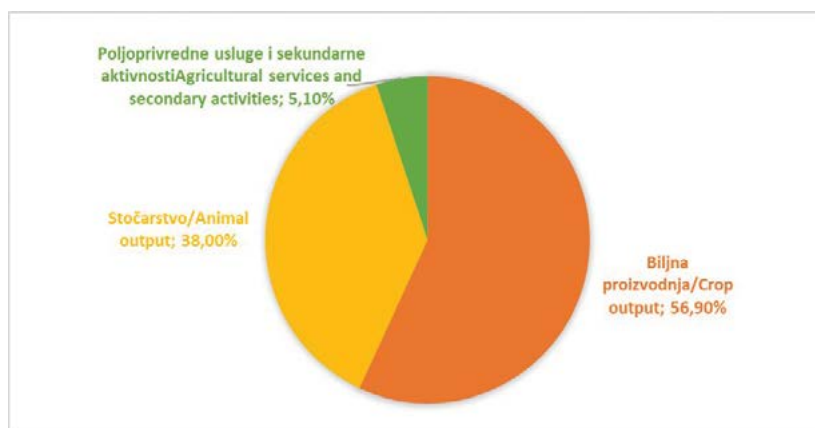
Kao glavne izazove s kojima će se susresti sektor stočarstva, odnosno proizvodnja mesa, u razdoblju do 2031. Europska komisija (2020.) ističe neizvjesnosti oko širenja Afričke svinjske kuge u različitim dijelovima svijeta i EU, trgovinskih pregovora s Ujedinjenim Kraljevstvom i drugim državama i sve većom zabrinutošću o krčenju šuma zbog poljoprivredne proizvodnje. Europska komisija (2021.) očekuje da će do 2031. doći do smanjenja konzumacije mesa po glavi stanovnika, smanjenja proizvodnje i izvoza (živih životinja) u govedarstvu i svinjogojstvu.

Rast populacije i dohotka u zemljama u razvoju će utjecati na nastavak rasta globalne potrošnje mesa za 1,4 % godišnje. Takvo predviđanje pretpostavlja dodatnih 3,4 milijuna tona mesa, a EU će od porasta potražnje najviše koristiti imati u sektoru peradarstva. Smanjenje izvoza svinjskog mesa u Aziju će dovesti do smanjenja udjela izvoza EU u svjetskom izvozu s 20 % na 17 %. Na tržište

Tablica 1. Cijene (€/100 kg žive vage) odabranih proizvoda stočarstva po državama članicama EU u 2021. (Eurostat, 2023.)
Table 1 Selling prices of animal products (€/100 kg live weight) in selected member states in 2021. (Eurostat, 2023)

Država članica/životinja / Member state/animal	Junice / Heifers	Krave / Cows	Bikovi / Bullocks	Telad / Calves	Svinje / Pigs	Ovce / Sheep	Koze / Goats
Belgija / Belgium	232,14	195,99	:	179,88	:	:	:
Bugarska / Bulgaria	146,65	98,13	166,89	160,31	109,1	109,75	:
Češka / Czechia	139,24	119,58	:	155,89	103,24	:	:
Danska / Denmark	157,4	110,86	:	:	97,98	89,36	:
Njemačka / Germany	197,08	154,35	244,16	289,44	:	139,68	:
Estonija / Estonia	:	:	:	:	:	:	:
Irski / Ireland	220,7	:	217,16	176,26	:	:	:
Grčka / Greece	:	234,25	:	405,32	202,6	244,03	249,55
Španjolska / Spain	210,92	123,7	239,71	:	125,8	57,86	67,31
Francuska / France	:	:	:	:	:	:	:
Hrvatska / Croatia	:	111,43	:	315,81	92,19	102,69	105,51
Italija / Italy	:	:	:	:	:	:	:
Cipar / Cyprus	238,86	184,18	:	341,29	:	258,19	237,72
Latvija / Latvia	117,69	109,86	133,84	109,26	101,53	199,04	126,66
Litva / Lithuania	136,3	109,52	:	193,45	122,47	189,91	:
Luksemburg / Luxembourg	223	198,6	233,8	457,3	:	:	:
Mađarska / Hungary	:	:	:	167,98	107,75	184,77	:
Malta / Malta	:	:	:	245,1	:	:	:
Nizozemska / Netherlands	:	153,7	200,6	246	107,64	205	:
Austrija / Austria	204,19	144,94	237,85	369	130,29	64,75	:
Poljska / Poland	:	127,82	:	236,56	:	194,97	:
Portugal / Portugal	205,29	209,94	213,56	219,98	:	25,13	70,47
Rumunjska / Romania	154,42	112,36	137,36	161,13	129,64	125,98	:
Slovenija / Slovenia	188,79	123,84	188,69	223,42	177,67	112,45	:
Slovačka / Slovakia	158,73	112,58	184,88	236,74	106,56	102,23	233,24
PROSJEK	183,21	143,98	199,88	244,51	122,46	141,52	155,78

* podaci za Finsku i Švedsku nisu dostupni / Data for Finland and Sweden are not available

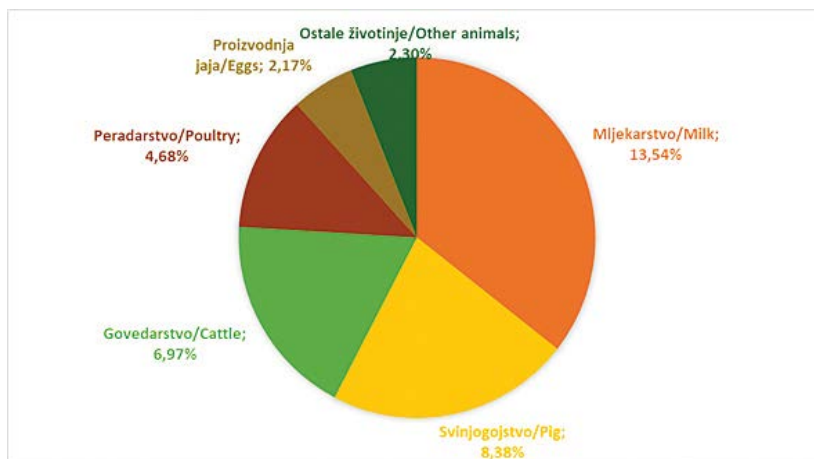

Grafikon 9. Udio vrijednosti biljne proizvodnje, stočarstva i poljoprivrednih usluga i sekundarnih aktivnosti u vrijednosti poljoprivredne proizvodnje u 2021. (%) (Eurostat, 2022.)

Figure 9 Share of the value of crop production, animal production, and agricultural services and secondary activities in the value of agricultural production in 2021 (%) (Eurostat, 2022)

⁶Udio poljoprivredne proizvodnje u ukupnom BDP-u predstavlja razliku između vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i vrijednosti različitih inputa korištenih u proizvodnom procesu, prilagođenu za vrijednost poreza i potpora (Eurostat, 2020).

⁷Bruto dodana vrijednost poljoprivredne proizvodnje predstavlja razliku između ukupne vrijednosti primarnog poljoprivrednog sektora i troškova usluga i roba korištenih u proizvodnom procesu (Eurostat, 2020)

Grafikon 10. Struktura vrijednosti stočarske proizvodnje u 2021. (%) (Eurostat, 2022.)
Figure 10 Structure of the value of livestock production in 2021 (%) (Eurostat, 2022)

mesa EU će najviše utjecati održivost, a potrošači će više pažnje posvećivati proizvodnom procesu i porijeklu proizvoda kao i vlastitom zdravlju te bi moglo doći do blagog pada potražnje i konzumacije mesa. Europska komisija (2020.) ne očekuje da će meso iz laboratorija, kao ni meso na biljnoj bazi postati konkurencija svježem mesu.

Očekuje se smanjenje proizvodnje govedeg mesa za 8 % te smanjenje broja grla krava za 7 %, kao i konzumacije govedeg mesa s 10,6 kg po stanovniku na 9,7 kg po stanovniku. Na svjetskoj razini raste potražnja za goveđim mesom i živim životinjama, ali se očekuje smanjenje izvoza živih životinja za 3,6 % godišnje zbog situacije na najvažnijim izvoznim tržištima kao i sve veće svijesti o dobrobiti životinja. Porast potražnje za mesom na tržištima najvažnijih izvoznih destinacija bi mogao utjecati na blagi porast izvoza govedeg mesa (0,6 % godišnje). Europska komisija (2020.) očekuje kako će Ujedinjeno Kraljevstvo ostati najvažnija izvozna destinacija, iako bi budući trgovinski sporazumi mogli drastično utjecati na izvoz u Ujedinjeno Kraljevstvo, Australiju i Sjedinjene Američke Države. Očekuje se nastavak izvoza u Švicarsku i Norvešku kao i izvoz u Japan i Kanadu. Uvoz govedine je drastično pao zbog zatvaranja uslijed pandemije COVID-19 i Brexita, ali se očekuje njegov brz oporavak i blagi porast do 2031., ali ne na razine prije 2019. godine. Također, očekuje se i stabilizacija cijena govedeg mesa između 3.700 i 3.800 €/t.

U sektoru svinjogojstva najvažniju ulogu ima Kina i oporavak njenog sektora svinjogojstva od Afričke svinjske kuge, što će smanjiti potražnju za uvoznim mesom. Iako se očekuje porast potražnje u

zemljama podsaharske Afrike, Filipina, SAD-a, Južne Koreje i Vijetnama on neće nadoknaditi gubitak kineskog tržišta. Unatoč tome, EU će i dalje ostati najveći svjetski izvoznik svinjskog mesa. Na tržištu EU se očekuje smanjenje potražnje za svinjskim mesom zbog smanjenja konzumacije svinjskog mesa za 0,5 % godišnje (s 32,5 kg u 2021. na 31 kg u 2031.). Oporavak kineskog sektora svinjogojstva te smanjenje domaće potražnje dovest će do smanjenja proizvodnje za 0,8 %. Cijene svinjskog mesa bi se također mogle smanjiti na 1.500 €/t do 2031 (Europska komisija, 2020.).

Promjena potrošačkih preferencija dovela je do porasta potražnje za mesom peradi. Europska komisija (2020.) očekuje smanjenje porasta potražnje s 2 % u razdoblju 2011.-2021. na 0,5 % u razdoblju 2021.-2031, što će rezultirati porastom proizvodnje za 0,4 % godišnje. Porast izvoza mesa peradi će se smanjiti, te se očekuje smanjenje udjela izvoza EU u svjetskom izvozu sa 16 % u 2021. na 13 % u 2031. Očekuje se da će se uvoz oporaviti na predpandemijske razine do 2026. Također se očekuje i porast cijena na 2.000 €/t do 2031.

Porast proizvodnje se očekuje i u proizvodnji ovčjeg mesa za 0,3 % godišnje, kao i porast potražnje. Na porast potražnje za ovčjim mesom utjecat će promjena potrošačkih navika. Na smanjenje izvoza živih životinja (očekuje se pad od 33 % u 2031.) najviše će utjecati briga o dobrobiti životinja i financijski rizik određenih izvoznih destinacija. Izvoz mesa bi se trebao oporaviti, prvenstveno zbog povećane potražnje država Bliskog Istoka. S druge strane, veliku neizvjesnost predstavljaju trgovinski pregovori s Ujedinjenim Kraljevstvom, Australijom i Novim

Zelandom, koji predstavljaju gotovo polovicu izvoznog tržišta. Cijene su svoj vrhunac doživjele 2021., nakon čega su se smanjile, te se očekuje njihovo lagano povećanje (Europska komisija, 2020.).

Zaključak

Stočarska proizvodnja se odvija na oko 30 % ukupne zemljine površine, opskrbljuje ukupnu svjetsku populaciju s 13 % ukupnih prehrambenih potreba te troši oko polovice svjetske proizvodnje žita (Grgić i sur., 2016.). U EU isključivo stočarstvom se bavi 24,5 % poljoprivrednih gospodarstava, a u 2019. svinjsko meso je činilo 50 % ukupne proizvodnje mesa. U razdoblju 2015. - 2019. došlo je do blagog smanjenja proizvodnje svinjskog, govedeg, ovčjeg i kozjeg mesa, dok je proizvodnja mesa peradi rasla. U razdoblju 2015. - 2021. bazni indeksi otkrivaju rast cijena proizvo-

da stočarstva. Dostupnost podataka o cijenama različitih proizvoda stočarstva u državama članicama za 2020. varira. U Grčkoj su u 2020. ostvarene najviše cijene za krave, telad, svinje, ovce i koze, dok su najniže cijene ostvarene u Latviji. U ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje EU stočarstvo je u 2021. sudjelovalo sa 38 %. Najveću vrijednost stočarske proizvodnje ostvarile su Francuska (16,47 %), Njemačka (16,15 %), Španjolska (12,84 %) i Italija (10 %). U razdoblju 2015. - 2021. vrijednost stočarske proizvodnje na razini EU je rasla. U razdoblju do 2031. Europska komisija (2020.) predviđa smanjenje konzumacije mesa po glavi stanovnika, smanjenje proizvodnje i izvoza živih životinja u govedarstvu i svinjogojstvu. Promjena potrošačkih preferencija je rezultirala povećanjem potražnje za mesom peradi, ovčjim i kozjim mesom.

Literatura

- [1] **Europska komisija (2020):** Agriculture, forestry and fishery statistics: 2020 edition. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/12069644/KS-FK-20-001-EN-N.pdf/a7439b01-671b-80ce-85e4-4d803c44340a?t=1608139005821> (pristupano 06.02.2023.)
- [2] **Europska komisija (2021):** EU Agricultural Outlook for Markets, Income and Environment 2021-2031. Dostupno na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agricultural-outlook-2021-report_en.pdf (pristupano 06.02.2023.)
- [3] **Europska unija (2022):** Key Figures on the European Food Chain: 2022 edition. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/15216629/15559935/KS-FK-22-001-EN-N.pdf/1cb9d295-6868-70e3-0319-4725040cfdb8?version=3.0&t=1670599965263> (pristupano: 06.02.2023.)
- [4] **Eurostat (2014):** Statistics Explained. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance_of_the_agricultural_sector#Value_of_agricultural_output (pristupano: 06.02.2023.)
- [5] **Eurostat (2022):** Statistics Explained. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Performance_of_the_agricultural_sector#Value_of_agricultural_output (pristupano: 06.02.2023.)
- [6] **Eurostat (2023):** Database. Dostupno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (pristupano: 06.02.2023.)
- [7] **Gilbert, M., G. Nicolas, G. Cinardi, T. P. Van Boeckel, S. O. Vanwambeke, W. G. Wint, T.P. Robinson (2018):** Global distribution data for cattle, buffaloes, horses, sheep, goats, pigs, chickens and ducks in 2010. *Scientific Data*, 5(180227) (2018). doi:<https://doi.org/10.1038/sdata.2018.227>
- [8] **Grgić, I., L. Hadelan, J. Prišenk, M. Zrakić (2016):** Stočarstvo Republike Hrvatske: stanje i očekivanja. *Meso*, 18(3) (2016), 256-263.
- [9] **Mondal, S., I. J. Reddy (2018):** Impact of climate change on livestock production. U: *Biotechnology for sustainable agriculture emerging approaches and strategies*. Singh, R.L., Mondal, S. (ur.). Cambridge, UK: Woodhead Publishing, 2018. doi:10.1016/B978-0-12-812160-3.00008-8
- [10] **United States Department of Agriculture (2021):** Poultry and Products Annual Report. Dostupno na: https://apps.fas.usda.gov/newgainapi/api/Report/DownloadReportByFileName?fileName=Poultry%20and%20Products%20Annual_Paris_Europe-an%20Union_09-09-2021.pdf (pristupano: 06.02.2023.)

Basic indicators of animal husbandry in the European Union

Abstract

Livestock production, as one of the most important branches of agricultural production, takes place on about 30 % of the total land area, provides 13% of the food needs of the world's population, and consumes about half of the world's grain production. Estimates of population and income growth, as well as changes in lifestyle habits, suggest an increase in demand for animal products. According to Eurostat, in 2020 in the European Union (EU), agricultural production takes place on about 38 % of the total land area, and there are more than 9,1 million farms, 24.5 % of which are devoted exclusively to livestock production. Pig farming dominates EU livestock production, followed by cattle, sheep and goat farming. In the period from 2015 to 2021, the pig, cattle, sheep and goat population has decreased, which also led to a decrease in meat production. Pork production showed a slight increase from 2012 to 2021. In 2021, most pork was produced in Spain (22.1 %) and Germany (21.2 %), and total pork production accounted for 53 % of total meat production. The main producers of poultry meat in 2021 are Poland (19.2 %), France (12.5 %), Spain (12.3 %), and Germany (12 %). France (20.9 %), Germany (15.8 %), and Italy (11 %) lead in beef production, which accounted for 15.5 % of EU meat production in 2021. The EU produces the least amount of sheep and goat meat, about 1%, and the main producers are Spain (28 %) for sheep meat and Greece (39.7 %) for goat meat. Base price indices for the period 2015-2021 (2015=100) indicate an increase in prices for animal products. The value of animal production in the period 2012-2021 has increased. In the forecast for agricultural production in the period 2021 to 2031, European Commission (EC) expects a decrease in meat consumption per capita, a decrease in production and export of live animals in cattle and pig farming. The change in consumer preferences will lead to an increase in demand for poultry, sheep, and goat meat and a decrease in demand for pork and beef.

Key words: livestock, cattle, poultry, sheep, goat, production, import, export, prices

Basisindikatoren für die Viehzucht in der Europäischen Union

Zusammenfassung

Die Viehzucht als einer der wichtigsten Zweige der landwirtschaftlichen Produktion nimmt etwa 30 % der gesamten Landfläche ein, deckt 13 % des Nahrungsbedarfs der Weltbevölkerung und verbraucht etwa die Hälfte der weltweiten Getreideproduktion. Schätzungen des Bevölkerungs- und Einkommenswachstums sowie Veränderungen in der Lebensweise der Menschen lassen einen Anstieg der Nachfrage nach tierischen Erzeugnissen erwarten. In der Europäischen Union (EU) werden auf etwa 38 % der Gesamtfläche landwirtschaftliche Produkte erzeugt, und mehr als 10 Millionen landwirtschaftliche Betriebe sind daran beteiligt, von denen 24,5 % ausschließlich Viehzucht betreiben. Die Schweinezucht dominiert in der EU-Tierhaltung, gefolgt von der Rinder-, Schaf- und Ziegenzucht. Im Zeitraum von 2015 bis 2021 war ein Rückgang der Schweine-, Rinder-, Schaf- und Ziegenpopulation zu verzeichnen, was auch zu einem Rückgang der Fleischproduktion führte. Die Schweinefleischerzeugung verzeichnete von 2012 bis 2021 einen leichten Anstieg. Im Jahr 2021 wurde die größte Menge an Schweinefleisch in Spanien (22,1 %) und Deutschland (21,2 %) produziert, und die gesamte Schweinefleischproduktion machte 53 % der gesamten Fleischproduktion aus. Die wichtigsten Erzeuger von Geflügelfleisch im Jahr 2021 sind Polen (19,2 %), Frankreich (12,5 %), Spanien (12,3 %) und Deutschland (12 %). Frankreich (20,9 %), Deutschland (15,8 %) und Italien (11 %) sind führend bei der Rindfleischproduktion, die 2021 15,5 % der EU-Fleischerzeugung ausmacht. In der EU wird die geringste Menge an Schaf- und Ziegenfleisch erzeugt, nämlich etwa 1 %, und die wichtigsten Erzeuger sind Spanien (28 %) für Schaffleisch und Griechenland (39,7 %) für Ziegenfleisch. Die Basispreisindizes für den Zeitraum 2015-2021 (2015=100) deuten auf einen Anstieg der Preise für tierische Erzeugnisse hin. Der Wert der tierischen Erzeugung im Zeitraum 2012-2021 ist gestiegen. In der Prognose der landwirtschaftlichen Produktion für den Zeitraum 2021 bis 2031 erwartet die Eu-

ropäische Kommission einen Rückgang des Fleischverbrauchs pro Kopf, einen Rückgang der Produktion und des Exports von lebenden Tieren in der Rinder- und Schweinezucht. Die Veränderung der Verbraucherpräferenzen wird zu einer steigenden Nachfrage nach Geflügel-, Schaf- und Ziegenfleisch und zu einer sinkenden Nachfrage nach Schweine- und Rindfleisch führen.

Schlüsselwörter: Tierhaltung, Rinderzucht, Geflügelzucht, Schafzucht, Ziegenzucht, Produktion, Import, Export, Preise

Indicadores básicos de la ganadería en la Unión Europea

Resumen

La producción ganadera, como una de las ramas más importantes de la producción agrícola, tiene lugar en aproximadamente el 30 % de la superficie total de la tierra, abastece el 13 % de las necesidades nutricionales de la población mundial y consume aproximadamente la mitad de la producción mundial de cereales. Las estimaciones del crecimiento de la población humana y de los ingresos, así como los cambios en los estilos de vida, sugieren un aumento de la demanda de productos pecuarios. En la Unión Europea (UE), la producción agrícola se desarrolla en alrededor del 38% de la superficie total de la tierra, y en ella participan más de 10 millones de granjas, de las cuales el 24,5% se dedica exclusivamente a la ganadería. La cría de cerdos es dominante en la cría de animales de la UE, seguida de la cría de bovinos, ovinos y caprinos. En el período de 2015 a 2021, hubo una disminución de la población de cerdos, bovinos, ovinos y caprinos, lo que también resultó en una disminución de la producción de carne. La producción de carne de cerdo registró un ligero aumento de 2012 a 2021. En 2021, la mayor parte de la carne de cerdo se produjo en España (22,1 %) y Alemania (21,2 %), y la producción total de carne de cerdo representó el 53 % de la producción total de carne. Los productores más importantes de carne de ave en 2021 son Polonia (19,2 %), Francia (12,5 %), España (12,3 %) y Alemania (12 %). Francia (20,9 %), Alemania (15,8 %) e Italia (11 %) lideran la producción de carne de vacuno, que representó el 15,5 % de la producción de carne de la UE en 2021. En la UE se produce la menor cantidad de carne de ovino y caprino, alrededor del 1%, y los productores más importantes son España (28%) de carne de ovino y Grecia (39,7%) de carne de caprino. Índices básicos de precios en el período 2015-2021. (2015=100) indican un aumento en los precios de los productos pecuarios. El valor de la producción ganadera en el período 2012-2021 creció. En el pronóstico de tendencias en la producción agrícola en el período de 2021 a 2031, La CE espera una disminución en el consumo de carne per cápita, una disminución en la producción y exportación de animales vivos en la cría de ganadería bovina y porcina. El cambio en las preferencias de los consumidores dará como resultado una mayor demanda de carne de aves, ovejas y cabras, y una disminución en la demanda de carne de cerdo y vacuno.

Palabras claves: ganadería, cría de ganado, cría de aves de corral, cría de ovejas, cría de cabras, producción, importación, exportación, precios

Indicatori di base della produzione di bestiame nell'Unione europea

Riassunto

La produzione di bestiame, uno dei rami più importanti della produzione agricola, occupa circa il 30% della superficie totale del nostro pianeta, fornisce alla popolazione mondiale il 13% del suo fabbisogno alimentare e consuma circa la metà della produzione mondiale di cereali. Le stime riguardanti la crescita globale della popolazione umana, il suo reddito pro capite ed i cambiamenti degli stili di vita, suggeriscono un aumento della domanda di prodotti zootecnici. Nell'Unione europea (UE), la produzione agricola occupa circa il 38% della superficie totale e vi partecipano più di 10 milioni di aziende agricole, di

cui il 24,5% si dedica esclusivamente alla zootecnia. La suinicoltura la fa da padrone, seguita dall'allevamento di bovini, ovini e caprini. Nel periodo dal 2015 al 2021 è stata registrata una diminuzione della popolazione di suini, bovini, ovini e caprini, il che ha comportato anche una diminuzione della produzione di carne. La produzione di carne suina ha registrato un leggero aumento dal 2012 al 2021. Nel 2021, la maggior parte della carne suina è stata prodotta in Spagna (22,1%) e Germania (21,2%). La produzione totale di carne suina ha rappresentato il 53% della produzione totale di carne a livello UE. I più importanti produttori di carne di pollame nel 2021 sono stati la Polonia (19,2%), la Francia (12,5%), la Spagna (12,3%) e la Germania (12%). Francia (20,9%), Germania (15,8%) e Italia (11%) sono in testa alla produzione di carne bovina, che ha rappresentato il 15,5% della produzione di carne in tutta l'UE nel 2021. La produzione di carne ovina e caprina chiude questa speciale graduatoria, con circa l'1% della produzione totale di carne UE, con la Spagna (28%) prima nella produzione di carne ovina e la Grecia (39,7%) prima nella produzione di carne caprina. Gli indici dei prezzi nel periodo 2015-2021 (base 2015=100) indicano un aumento dei prezzi dei prodotti dell'allevamento animale. Il valore della produzione zootecnica nel periodo 2012-2021 è cresciuto. Nelle proiezioni dell'andamento della produzione agricola nel periodo dal 2021 al 2031, la CE prevede una diminuzione del consumo di carne pro capite, oltre che una diminuzione della produzione e dell'esportazione di animali vivi nell'allevamento bovino e suino. Il cambiamento delle preferenze dei consumatori comporterà un aumento della domanda di pollame, carne ovina e caprina e una diminuzione della domanda di carne suina e bovina.

Parole chiave: zootecnia, allevamento bovino, allevamento avicolo, allevamento ovino, allevamento caprino, produzione, importazione, esportazione, prezzi

